

86

151381

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

BIBLIOTECĂ

Nr. 7222

Sectia 12

ACADEMIA de AGRICULTURĂ

ANUL V

Nr. 14

6

KÖRÖZSVÁRI MŰVELŐDÉSI ÉS GAZDASÁGI AKADEMIÁK

KÖNYVTÁRA

În acest număr: *Basarabia de Octavian Goga*; *În seara asta, Un zeu eram pe lume, poezii de G. Rotică*; *Campania culturală de P. Nemoianu*; *Un program pentru Ardeal de Ion Iacob*; *Din blestem de Ion Gorun*; *Vinovații de Alexandru Hodoș*; *Veneticul dela Ploești de Moise Nicoară*; *Scrisoare din Budapesta: Propaganda maghiară de M. Rucăreanu*; *Gazeta rimată: Ziua păcălelilor de Michiduță Păcălici*; *Insemnări: Procesul studenților, Politică externă la „Dacia”, Venizelos în exil, Un așezământ care târjește, Monografia pictorului Lukian, Istorie rusească, Constelația minciunilor, Răsfoind reviste, etc. etc.*

CLUJ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODĂ NO. 16

ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

© BCUCluj

szám.

Țara Noastră

Basarabia

Conversațiile actuale ale delegațiilor români cu trimisii sovietice la Viena, după știrile de până acum, nu par a duce la un bun rezultat. Guvernul din Moscova a mobilizat totul ca să dovedească lumii că ține morțiș la pământul dintre Nistru și Prut. Atât diplomația cât și propaganda bolșevică sunt în plină activitate ca să conteste dreptul nostru. S'ar părea că ne găsim în fața unei, resurrecțiuni de caracter național intransigent în tabăra răposatului Lenin, sau că regimul sovietic are nevoie de-un triumf ieftin pentru potolirea marilor învâlmășeli lăuntrice.

În orice caz, în fața acestor atitudini bătăioase ale vecinilor noștri, se impune întrebarea logică: de ce, oare, guvernul român care avea datoria de-a fi perfect informat asupra intențiilor dela Moscova, s'a crezut dator să mai pornească aceste trafative pe urma cărora nu se așteaptă la nici o soluție favorabilă? Era absolut necesar, ca în împrejurările actuale să se dea ocazia guvernului sovietic de-a pronunța o nouă hotărâre în chestiunea Basarabiei, cu toate consecințele diverse ale unui asemenea act inoportun? Nu era preferabilă situația de ieri cu aceea reciprocă, lipsită de-o specială tensiune, acestei înăsprii violente din care străinătatea desprinde sugestii dăunătoare și cetățenii de peste Prut se aleg cu-o prea legitimă amărăciune? Iată întrebări care se vor limpezi în curând și vor rosti o sentință hotărâtoare asupra inspirației diplomatice a actualului guvern.

Ori-care ar fi însă lămurirea conferenței dela Viena, rezultatul ei chiar mulțumitor pentru noi, e mai puțin important decât conștiința de drept a poporului nostru în această problemă de viață. Basarabia ca și Ardealul sau Bucovina, nu e un pământ de cucerire hărăzit nouă prin verdictul unui tribunal internațional sau prin recunoașterea celui învins, ci repararea unei rușinoase nedreptăți istorice în temeiul unui principiu imutabil al orânduirii de stat. Vechea moșie a lui Ștefan cel mare cu moldovenii ei, reintegrată la patria-mumă, nu constituie decât

acelaș patrimoniu național ca orice petec de pământ românesc dintre hotarele actuale. Ideea aceasta a unității organice, care e la baza statului nostru după război, poporul românesc o respiră prin toți porii lui și nici o putere din lume nu i-o mai poate smulge. Sovietele, dacă s'ar călăuzi de-o judecată normală, ar putea înțelege ușor acest adevăr, care le-ar scuti de-o nouă aventură infructuoasă și în acelaș timp ar contribui și la reluarea raporturilor de bună vecinătate între cele două popoare.

E foarte firesc deci, că demonstrațiile moscovite agită astăzi conștiința publică din toate părțile țării. Puterea de repercusiune a aceluiaș organism propagă reacțiunea față de-o lovitură din orice colț ar veni ea. Și mai explicabil ne pare sbuciumul recent al populației basarabene, care în deslănțuirii pătimașe își manifestă înfrățirea ei cu noi. Dincolo de oroarea de bolșevism care stăpânește sufletele, un viu și puternic impuls național se afirmă dincolo de Prut. Cei șase ani dela unire încoace au rectificat în mod absolut conștiința moldovenilor. Ori câte au fost neajunsurile guvernării românești, într'o provincie bântuită de toate stigmatele absolutismului țarist, ori cât de copleșite de străinism au fost prin apăsarea unui veac resursele de viață ale desrobiților, o operă necontestată de reintegrare în evoluția neamului s'a produs aici. Dacă ținem seama de greutățile cu care am luptat și de rezultatul ajuns, putem spune cu certitudine că dintre toate provinciile alipite, Basarabia a realizat cel mai apreciabil progres pe calea naționalizării. Un examen cât de sumar justifică cu prisosință acest adevăr. Deaceia pornirea ostilă a stăpânilor de odinioară trezește protestare la frații noștri și alipirea lor se afirmă cu mișcătoare dovezi de solidaritate.

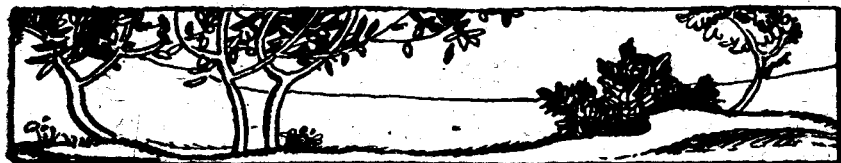
Dragostea moldovenilor însă trebuie să fie și-o îndrumare serioasă pentru toate cercurile conducătoare ale vieții noastre de stat.

De sigur, nu acesta e momentul când s'ar putea plasa anumite tendințe de criticism justificat, cu toată liniștea se poate spune totuși că actualul conflict cu sovietele e chemat să supui unei radicale revizuirii aparatul nostru de guvernare și administrare de peste Prut, cu gândul de-a împlini anumite lacune și-a introduce în mod definitiv prestigiul țării în toate cugetele. Indeplinind grabnic acest necesar corectiv poporul nostru din Basarabia, palpitând într'o simțire cu marele tot, împărțându-se de-aceleași beneficii și de-aceleași lipsuri ca și restul, va resimți toate probele unei fraternități de fiecare clipă.

Cât despre dușmani, de ori unde-ar veni și spre orice colț și-ar aținti privirea, ei pot fi convinși că toate părțile alcătuitoare ale țării noastre sunt încheiate în acelaș trup și destinul lor se confundă.

Noi putem fi astăzi săraci sau bogați, potoliți sau dornici de-o soartă mai bună, dar suntem una și nu ne mai desparte nimenea.

OCTAVIAN GOGA

Un zeu eram pe lume

Am adormit în lacrimi jurând, pe todeauna
S'alung din piept simțirea ce m'a durat într'una.
Și-un vis bizar avu-am în noaptea cea de chin:
Stăteam pe-un vârș de stâncă, un zeu păgân străin...
Ființi din lumea noastră, cu visuri dulci sub gene
Și 'n spate cu povara vieții pământene —
Bărbați ne'n frânți în lupte, femei ce i-au robii —
Pe drumul de sub stâncă treceau în pas grăbit.
Și zâmbete și lacrimi, chiuțuri și plângeri
Și biruinți cântate și suspinate 'nfrângeri
Treceau, și ea pe stâncă, deasupra tuturor
Durerilor din lume, stăteam nepăsător.

Treceau pe lângă mine în rânduri osândite,
Femei cu minunate greșeli împodobite.
Și 'n urma tuturor cu vina cea mai grea
Pășia cea mai frumoasă; era iubita mea,
Și cum trecea ducându-și ființa vinovată
În mândră nepăsare mareț înfășorată,
Simții cum pierе zeul și cald, din ochii moi
O lacrimă pornește chemând-o înapoi.

Un zeu eram pe-o stâncă și'n fața tuturor
Durerilor din lume am stat nepăsător.
Dar tu destul o clipă să-mi văd trecând iubita
Ca tot ce bietu-mi suflet într'însa osândit-a.
Ca să dispară'n mine nepăsătorul zeu
Și eu să chiem durerea din nou la pieptul meu.

G. ROTICĂ

In seara asta

Se joacă 'n seara asta, se râde și se bea
Viața 'n seara asta pe nimeni trist nu vrea
Să-l vadă 'n sala plină de darurile ei,
De vinuri, flori și glume, de dansuri și femei.

Gu mânilor amândouă din toate împărțind
Gelor ce 'n seara asta spre ea o mână 'ntind,
In fiecare clipă alt chip ispititor
Jși ia și deopotrivă zâmbește tuturor.

Acuma 'n dans prin sală plutind, s'a răsfirat
In clipe născătoare de gânduri cu păcat ;
Acuma 'n vin și glumă chemarea și-a ascuns ;
Acuma e în ochii ce cată un răspuns.

In seara asta 'n sala, cu glume, dans și vin,
Gu ochi ce-și culcă bete dorinți pe pieptul plin,
Eu simt cum mi te fură, iubito, cineva,
Ge 'n fiecare clipă alt chip și-alt nume-și ia.

G. ROTICA

Campania culturală

De câțiva vreme asistăm la o vie campanie culturală întreprinsă de ministerul Instrucțiunii publice. După rapoartele care tind să întrețină spiritul de sacrificiu în opinia publică și după motivarea bogată în cifre care premerge proiectului de reformă a învățământului, această acțiune s'ar fi încheind cu un bilanț din cele mai mulțumitoare pentru cultura românească. Se zice că mii de școale s'ar fi ridicat în cuprinsul țării: până și celui mai înfundat cătun i-ar fi revenind câte una. În afară de aces- ea, noi școale secundare își deschid primumtoarele lor porți tineretului studios, furnizând în viitor un număr îndoit de studenți celor patru Universități existente, destul de numeroase pentru numărul actual al populației țării.

Inițiativa guvernamentală este secundată și de înțelegătoarea societate românească, frământată de viguroase curente naționale, care jertfește în acest scop chiar peste măsura știută a puterilor sale. Un singur ziar a colectat până acum peste un milion și jumătate de lei pentru a asura traiul tineretului universitar. Elanul cu care se inaugurează aceasta mișcare culturală, ne face să întrezărim, într'un viitor nu prea îndepărtat, o adevărată emancipare spiritală a elementului românesc în general, demnă de calitățile lui înăscute, și creiarea unei aristocrații intelectuale în special, care, pusă în valoare, ne va putea așeza sub toate raporturile alături de statele civilizate din Apus. Aceasta ar trebui să fie dezvoltarea normală a lucrurilor și meritata recompensă a patrioticelor eforturi ce le facem.

După cât putem observa din fenomenele din jurul nostru, progresul cultural la noi nu urmează această firească cale. Multe acțiuni pornite cu nu mai puțin avânt au dat greș în țara aceasta și tare ne e teamă că lucrurile se vor repeta și de această dată. Cu principiile noastre de guvernare, promițătoarea mișcare culturală de azi poate fi izvorul unei serioase scrize sociale de mâine. Și aceasta nu din vina împrejurărilor, ci exclusiv din vina oamenilor.

În țara românească, terenul este cât se poate de prielnic pentru orice propășire. Ca neam, noi trăim o adevărată epocă de aur. Inzestrați cu imense bogății sufletești și materiale, lipsiți aproape cu desăvârșire de fenomenele unei suprapopulații care inspiră atâta grijă

altor țări, noi avem un teren aproape virgin. Cu relativ puțină osteneală, am putea culege cele mai îmbelșugate roade. Ceea ce ne lipsește este însă altceva; ne lipsește concepția de guvernare, care în loc să îndrume energiile naționale spre aceste bogății, le pune fel de fel de piedici, aruncându-le pradă tuturor curentelor de destrămare.

Fără să fim pesimiști incorigibili, pe urma experiențelor din cei cinci ani de viața liberă națională ne vedem îndemnați să semnalăm de cu bună vreme orice rău fie social, fie politic. Și observațiunile noastre în această direcție iată la ce concluziuni duc.

Concepția îngustă a vechilor partide politice, care substituiau interesele țării acelorale ale partidului, de o parte, și de alta viața specifică din Ardeal, unde factorul politic de ieri era și factor cultural, economic și social — cel mai eclatant punct comun între „ardeleni“ și „regăneni“, cu toată deosebirea aparentă care provoacă aprigele lupte tocmai pe această chestiune — au făcut ca astăzi să ne găsim într-o situație de complectă anarhie a valorilor. În momentul de față, pregătirea intelectuală nu mai are nici o importanță, oamenii nu se mai clasează după aptitudinile intelectuale, căci nu această este măsura de apreciere a valorilor, ci diferențierea politică din sânul unui partid îi impune țării întregi. Numai cei protejați politicește formează colectivitatea națională, fie aceștia intelectuali sau nu, și ei se încarcă cu toate onorurile. Societatea românească propriu zisă este considerată o masă amorfă, cu totul negliabilă.

Dacă această evoluție întoarsă va mai dăinui, atunci ne întrebăm: în ce scop se încurajează mișcarea culturală menționată? Ce vor face guvernele noastre cu surescenența intelectuală ce va răsări? Sau, inversând chestiunea, ce vor face cu cei protejați politicește, cari nu vor consimți niciodată să renunțe de bunăvoie la situația la care au ajuns? Acestea sunt întrebări de o importanță capitală deoarece problema nu se poate rezolva fără o radicală schimbare a însăși concepției fundamentale.

Astfel, deodată cu campania culturală în curs, trebuie să ne dăm bine seama și de rezultatul la care vom ajunge. Și acesta este: ori vom restabili echilibrul dintre valorile societății și atunci surescenența intelectuală se va canaliza spre folosul țării, ori, altfel promițătoarea mișcare culturală va furniza fervenți și devotați luptători, poate și politiceei militante, dar mai ales curentelor sociale de tot soiul care bat la porțile țării noastre. O campanie culturală fără suprimarea afirmării exclusiv pe calea legăturilor politice, va fi o acțiune nu numai zadarnică, dar deadreptul primejdiașă.

Și până acum, mulțumită acestui nefericit sistem, rândurile proletariatului intelectual se îngroașă tot mai mult. Deocamdată, el mai încapă în alvia națională. Dar ce va fi mâine, cândva inunda?

Să nu scape din vedere această mare întrebare, nici cei cari ne guvernează astăzi și nici cei cari ne vor governa mâine...

R. NEMOLANU

Un program agrar pentru Ardeal

— Repartizarea normală a proprietăților pe cale evolutivă —

Realizarea unei politici agrare se face în baza unui program agrar bine stabilit. El trebuie să fie înfăptuit continuativ de toate guvernele țării. Nu există țară agrară, cu dezvoltare normală, unde să nu existe un program agrar dinainte stabilit, pe care toți să tindă să îl realizeze cu mijloacele disponibile. România fiind un stat agrar trebuie să aibă deasemenea un program, care să reprezinte emanațiunea politiceii sale agrare.

Programul agrar al politiceii ungurești dela 1848 încoace a fost concentrat în așa zisa „organizare a proprietăților” și în „colonizări”. Atât organizarea proprietăților cât și colonizările au fost acțiuni interne ale statului, însă cu o colaborare intensă a societății ungurești. Societatea ungurească deci avea și ea cuvântul la această operă națională, ajutând statul în realizarea ei.

Directiva economică a politiceii agrare ungurești a fost realizată pe această cale. Am arătat la alt loc, că această directivă a culminat în avantajarea proprietății mari. Ea însă n'a dat uitării nici celelalte categorii de proprietăți, pe cari a înțeles să le grupeze sistematic pe teren, să le înzestreze cu izlaz și pădure și în sfârșit să le echipeze cu capital rural ușor.

Directiva națională a politiceii agrare ungurești a fost realizată asemenea în cursul organizării proprietăților și a colonizărilor. Evident că aci rolul societății — ca un al doilea factor de realizare — a fost și mai însemnat.

Organizarea proprietăților s'a făcut cu deosebita colaborare a justiției, care a știut să secondeze intereselor specifice ungurești. Elementele organizării proprietăților au fost următoarele:

1. Sistem de evidență, practic, pentru proprietăți. Ca atare a fost acceptat sistemul cărților funduare. Acest sistem îl avem și azi pentru evidențierea pământului.

2. Sistem practic de impozite. Spre acest scop a fost acceptat sistemul cadastral, care mai servește și ca o complectare a sistemului de evidență a pământului.

3. Regularea proprietăților. Această regulare s'a făcut pe calea justiției, prin procese de proporționare, regregare, comasare. Ea s'a făcut obligativ pe comune. Azi este aproape terminată. Mai sunt însă vre-o 150—200 comune unde nu s'a făcut, adică nu s'a terminat.

4. Capital rural. Asigurarea proprietăților cu un capital rural ușor, s'a făcut prin înființarea celor patru institutе financiare privilegiate de stat.

5. Colonizările au fost operații ale statului. Mai târziu statul a acceptat sistemul de bifurcație pentru colonizări, realizându-le cu prealabilul său control, prin cele patru institutе financiare privilegiate.

Am arătat în alt loc, că lăsând la o parte veleitățile latifundiare și de maghiarizare ale politicei agrare ungurești, dela 1848 și până la 1. Decembrie 1918, regimurile de odinioară într'un mod conștient au ridicat nivelul agrar al statului. Rezultatul să vede și azi. Este deci o realitate de care trebuie să se țină seamă și în politica noastră agrară.

* * *

Este incontestabil, că programul nostru agrar dela 1 Decembrie 1918 încoace, pentru Ardeal, trebuie astfel conceput, ca să fie ca o continuare a situației reale de mai înainte. Trecerea dela situația de atunci la idealul nostru agrar de acum, evident trebuie să se facă fără sbuciumări.

Programul agrar pentru Ardeal va menține sistemul tabular și pe mai departe ca sistem de evidență a proprietăților. Prin urmare, vor trebui continuate lucrările pentru perfecționarea acestui sistem. Datele cadastrale asupra întinderii pământului trebuiesc introduse în cărțile funduare, trebuiesc revizuite ordonanțele referitoare la cărțile funduare, și deoarece azi ele sunt complicate se impune simplificarea lor.

Programul agrar pentru Ardeal va menține sistemul cadastral, ca bază de impozite și ca întregire a sistemului de evidență a cărților funduare, prin urmare trebuiesc continuate lucrările geodezice și în acele regiuni ale Ardealului, unde ele încă nu sunt înfăptuite. Măsurătorile parțiale în o bună parte a Ardealului nici nu s'au început încă, trebuiesc deci începute și terminate. Se va continua și regularea proprietăților în acele comune, unde această regulare nu s'a făcut încă. Sunt în curs și câteva comasări, ale căror lucrări de asemenea trebuiesc terminate.

Programul nostru agrar pentru Ardeal va menține sistemul de capital rural practicat până acum. Fără capitalul necesar, proprietățile nu vor putea produce și astfel vom avea o decreștere în producția țării și calitativ și cantitativ. Interesul statului este asigurarea acestui capital, ceea ce se poate face mai ușor prin acceptarea sistemului instituițiilor financiare privilegiate de stat.

Vom menține deasemenea colonizările. Politica agrară pentru

Ardeal concepută pe baza democratică, nici nu se poate realiza fără colonizări. Ca sistem de colonizare, va fi acceptat sistemul colonizărilor pe sate, parte prin întregirea satelor existente, parte prin înființarea de sate noi. La alegerea elementului de colonizare, trebuie urmărit principiul geografic. Țăranii regiunilor de sus, trebuiesc scoborâți pe cursul apelor în jos la șesuri. Așa s'a făcut în mod natural pe vremuri popularea regiunilor de șes aceasta este cea mai sigură formă a colonizărilor.

Programul nostru agrar pentru Ardeal, acceptând realitatea situației de mai înainte, va avea să transforme organizmul agrar de până acum la fel și în forma pe care o preconizează principiile fundamentale ale politicii sale agrare. Principiul repartizării naturale, evolutive și drepte va reclama alcătuirea, completarea programului nostru agrar și în alte direcțiuni. Astfel el va urmări sporirea și întregirea proprietății țărănești. În alt loc am arătat, că repartizarea pământului în Ardeal nu este evolutivă, ci artificială, deoarece proprietățile mici sunt prea reduse și ca număr și ca unitate. Repartizarea evolutivă reclamă ca proprietatea mică să fie completată și asigurată contra pulverizării.

Programul nostru agrar pentru Ardeal trebuie să preconizeze sporirea proprietății țărănești mai ales pentru țăranul român. Am arătat datele statistice, ca probă a susținerilor mele. O repartizare dreaptă a pământului pretinde să se rectifice această nedreptate a trecutului. Acest lucru nu s'a putut face decât trecând o parte de pământ aceloră cari sunt în drept. Prin urmare pământul luat dela proprietatea latifundiară, în baza sistemului trienar, în $\frac{2}{3}$ părți trebuie trecut cu precădere țăranului român. Anume în locul cel dintâi locașnicilor, iar satisfăcând pe aceștia, pe cale de colonizare altor țărani din alte regiuni. Numai așa se va putea ajunge la o nivelare în categoria proprietăților țărănești.

Întregirea proprietăților țărănești cu izlaz și cu pădure, trebuie socotită în programul nostru agrar pentru Ardeal. Cu ocaziunea defalcării pădurei și izlazului urbarial din proprietatea nobiliară, urbană și zilerii români au fost în mod tendențios scurtați în drepturile lor și n'au primit cota asigurată lor prin lege. Această nedreptate trebuie rectificată, ceea ce se face în forma completării izlazurilor și pădurilor comuna'e. Interese economice reclamă această completare, deoarece Ardealul este leagănul prăsirii vitelor. Acest râm al agriculturii a ajuns aci la un nivel așa de avansat, încât poate concura cu țările Apusului.

Programul agrar pentru Ardeal va menține proprietățile mijlocii. Pe cele existente le va întări și va crea încă și altele, ca astfel să se asigure o dreaptă balanță între proprietățile țărănești și proprietățile mari. Programul agrar pentru Ardeal va preconiza reducerea proprietăților mari la cadrele absolut necesare pentru o producție intensivă. Pământul luat astfel dela proprietățile mari, va servi statului ca disponibil pentru desăvârșirea programului său agrar.

Atât la proprietățile mijlocii, cât și la proprietățile mari princi-

piul repartizării drepte a pământului va pretinde ca elementul românesc să dispună de proprietăți mijlocii și mari, în raportul său numeric. Realizarea acestei directive va fi încă o parte importantă a politicii noastre agrare.

* * *

Programul agrar a unui stat se realizează pe două căi: 1) *Prin acțiune internă de stat* și 2) *Pe cale evolutivă*. În consonanță cu aceste căi și factorii sunt tot doi: 1) *statul* și 2) *societatea, mai bine zis elementul alcătuitor de stat*.

Importanța evoluției în realizarea programului agrar a unui stat este hotărâtoare. Ea asigură trecerea pământului din mână în mână, fără nici o perturbare și fără sbuciumări, ea este rezultatul firesc al vitalității unui neam. Mai ales în condițiile de azi ale Ardealului, ea va fi unicul mijloc, prin care se va putea asigura trecerea proprietăților mijlocii și mari în mâna elementului românesc, pe cale pacinică, prin colaborarea puterilor vii o neamului.

Regularea proprietăților pe timpul unguirilor s'a făcut prin acțiune internă de stat, de către organele justițiare de statului. La fel și azi reducerea proprietăților și repartizarea pământului trebuiesc făcute prin intervenția statului, prin organele sale. În alt loc am arătat, că societatea ungurească a înțeles pe deplin importanța referințelor agrare și a înțeles să secundeze statul în realizarea politicii sale. La noi asemenea rolul societății apare ca important, și în adevăr societatea română va fi chemată să desăvârșească opera reformelor agrare, prin o colaborare intensă și sigură, paralel cu acțiunea statului, deoarece statul nu poate etatiza și apoi distribui întreaga întindere a proprietăților mari. Statul nu poate etatiza proprietățile, ca apoi să le repartizeze elementului românesc, deoarece această operație ar produce neînțelegeri grozave și o nesiguranță complectă, care ar duce la o disoluție totală a proprietăților.

Societatea va avea însă menirea, ca pe cale evolutivă să realizeze idealul național, care constă în o dreaptă împărțire din pământul țării. Statul este obligat a îndruma și încuraja evoluția agrară. Această îndrumare va reclama o absolută libertate în circulația imobilelor, iar încurajarea va reclama adoptarea unor restricțiuni cari să asigure posibilitatea pentru elementul românesc de a recăștiga pământul său strămoșesc.

Evoluția, în cursul timpului, va trece pământul din mână în mână, iar societatea românească va face totul ca această trecere să se producă astfel, ca ea să beneficieze de libera circulație a imobilelor. În acest caz am ajunge la un rezultat dublu și anume: 1) Statul ar fi descărcat de a etatiza, ca apoi să facă distribuiri, cari nu totdeauna vor avea consimțământul opiniei publice. 2) Statul va fi cruțat de o mulțime de erogațiuni, și în sfârșit, tocmai rezultatele evoluției trebuiesc socotite ca cele mai sigure și reale rezultate ale politicii agrare.

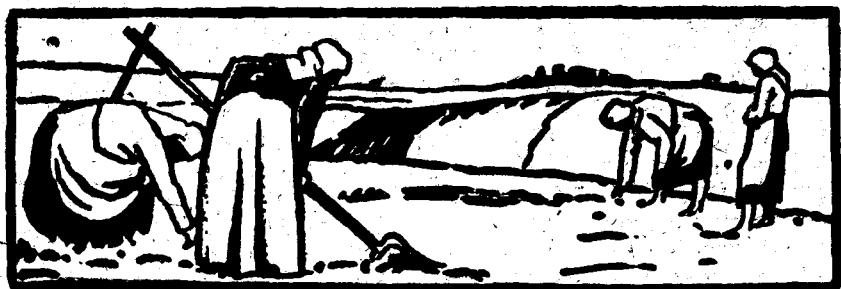
În literatura agrară ungurească sunt nenumărate lucrările scrii-

torilor cari, în mod științific, s'au ocupat cu evoluția agrară. Libera circulație a imobilelor pentru proprietățile mari și mijlocii era controlată de însuși ministerul Agriculturii, iar cele patru institute privilegiate de stat, tocmai în baza liberei circulații a pământului, cum-
părau aproape toate proprietățile ajunse de vânzare. Și ce facem noi? — Răspunsul este scurt: *nimic*. Opinia noastră publică a apucat pe căi greșite și nu-și înțelege rolul său în această materie. Evoluția agrară nu este apreciată nici de societatea românească, dar nici îndrumată și încurajată de stat. Analfabetismul în această materie bântue până la guvernul țării, începând de jos, iar ziaristica să sbate într'o totală dezorientare, informând în mod fals.

E o greșală fatală a vieții noastre de stat, care incontestabil trebuie scuturată din letargia sa.

ION IACOB

Din blestem

Iară-i gălăgie mare jos la tâmplăreasa. Mă duc să'nchid fereastra ca să am liniște, — dar nu mă pot opri să nu privesc o clipă în jos. Cu capul gol, cu părul văoiu plin de așchii, cu talăși atârându-i peste tot de hainele-i sdrențuite, un om într'un costum bizar, jumătate țărănesc și jumătate orășenesc, se clatină în mijlocul drumului, ca și în cumpănă încotro s'o apuce; iar din pragul ușii, îndărătul lui, o jupâneasă groasă și mirosind a ceapă până la catul al doilea, amenință cu un linguroiu și fărâma în gura mare cuvinte de ocară, într'o pitorească amestecătură de jargon nemțesc și oborean.

— Asta-i tâmplăreasa, — îmi esplică Marița, subreta noastră, care le știe toate din casă și de prinprejurimi, trei strade în circumferință, — și ăla e olteanul. — Tâmplăreasă, ce? dar tâmpelar nu e? — Ba este, da' lumea o știe pe ea; așa zice: la tâmplăreasa. Tâmpelarul e un neamț ursuz, — când te duci la el să-i dai ceva de lucru, te bruftuește, parcă l-ai înjurat; atunci vine tâmplăreasa și te învoiești cu ea. Aminteri ea nu face toată ziua nimic decât gătește; pentru ei, pentru calfe și ucenici. Pe oltean îl ține așa, ca rânduș, fără leafă.

— Oltean? Ce fel de oltean? Că eu îl văd cu o hăinuță de oraș, cum nu poartă oltenii; doar cioarecii să fie oltenești cumva...

— Apoi e un biet nenorocit; a fost el oltean odată, da' și-a tot dat în petec, până l-au luat la goană toți stăpânii și nu-i mai dă nimeni pe mână nici coșuri nici cântar. Că se poartă cinstit numai până la o vreme; apoi odată-i abate câte ceva, și bea tot; bea banii de pe zarzavat, lasă amanet coșuri, balanță, — și căciula și-o lasă. Și așa nu mai e oltean acuma, e rânduș; dar tot oltean îi zice.

„Tâmplăreasa îl știe de când îi aducea zarzavat la ușă; acuma îi convine ca s'o slujiască numai pe rămășițe dela mâncare și fiindcă-l lasă să se culce acolo într'o cămăruță cu unelte de-ale lor... Da' că se îmbată prea des nu-i convine: uite ș'acuma... Cine știe de unde-o fi pus mâna pe câțiva lei, că mai face serviciu și pela alții,

— i-a și dat gata. Apoi așa tâmplăreasa zice că nu-î convine și d'aia acuma îl alungă; da las' că mâine iar o să-l, primiască. Mai când era, nu l-a gonit tot așa, și pe urmă...

— Ho, Marișo, destul dragă, că mai avem și altă treabă, — pun eu capăt potopului de informații, că aminteri dac'o lași în voia ei, îți face niște dări de seamă mai diluate decât un reporter de gazetă plătit cu rândul; apoi, în vreme ce „olteanul“ rămăsese nedumerit, tot legănându-se la marginea drumului, iar tâmplăreasa isprăvindu-și provizia de imprecațiuni închisese ușa pe dinăuntru, mi se făcu milă de bietul român; — „Știi ce, Marișo? să-i spui sergentului să-l ia binișor să-l ducă colo în magazia noastră de lemne să-și ciociască beția acolo pe sacii ăia...”

* * *

Tocmai a doua zi mi-am adus aminte de „olteanul“ tâmplăresei. Ce-o mai fi făcând bețivul nostru, Marișo, s'o fi desmeticit? — deschid eu iară robinetul noutăților zilei din mahalaua Filaretului. — Oho! a fost și de trei ori aicea, — că tâmplăreasa tot îl mai alungă ș'acuma; zice că vrea să vorbiască cu domnu', să se bage tot așa, numai pe mâncare și să-l lăsăm să doarmă în magazie; i-am spus să-l lase de domnu' în pace că era treabă, scrie; da' ce? îmi trebuie mie bețivu' ăla să mă mai încurce p'aci? Mie nu-mi trebuie, sunt eu vre'nică, îmi face numa' tevatură; și așa i-am spus să plece, să ne lase'n pace, că la noi nu-i leu de țulcă, să facă ce-o ști...

— Bine, bine, stai să mai zic și eu... Dac'o veni ș'a patra oară, să mă chemi, că vreau eu să vorbesc ceva așa cu el.

S'a crucit Marișo, cât i-a stat g'asul o clipă, — tocmai destul ca să rup prilejul altor explicații. S'a crucit ea, — dar tot mi l-a chemat pe oltean.

— A venit, conașule — să-l duc în salon? — m'a întrebat cu ironia blajină cu care mă gratifică de câte ori e nemulțumită de câte ceva.

— Du-l și 'n salon, — zic eufăcându-mă că nu bag de seamă; -- ori mai bine lasă, că vin eu afară. Dă-i un scaun.

Atâta și-a răsbunat Marișo, că scaun tot nu i-a dat; am stat așa în picioare, eu răzimat de-o masă, el învârtindu-și pălărioara în mână și lăsându-și greutatea trupului când pe un picior când pe altul.

— Da ce e, române, ce-ai avea să-mi spui?

— Păi, cred că v'a spus Marișo, conașule.

— Da, mi-a spus; dar uite ce e. Zice c'ai avea așa o meteahnă, cât ar fi slabă nădejde de slujba ce faci.

„Olteanul“ puse ochii în pământ.

— Așa e, conașule, — am; da ce să fac? Că mi-a venit din blestem.

— Cum din blestem? ce vorbă e asta? Te văd om în toată puterea; nu te poți stăpâni?

— Nu mă pot conașule. O zi, două, pe urmă n'am ce face; trebuie să fac pe dracu 'n patru să-mi beau mințile; că d'ala nici nu cer alcevașilea... Fî'n' că să vedeți: sunt legat cu afurisenie...

Și fără altă tranziție, îmi începui o istorisire pe care se vede c'o mai povestise de multe ori și altora, după cum o spunea, ca dep-rinsă pe din afară.

* * *

— „Eu, să vedeți, am avut un unchiu acolo în Plescăuți, în județul Mehedinți, de unde sunt de loc. Că am rămas orfan de mic copil ș'am trăit mai mult din mila altora. Ș'apoi unchi-meu ăsta mult era iabraș și pornit spre lăcomie de bani. Se da în vînt după orice fel de câștig și adurmeța urma de franc ori de bumașcă, de pol ori de sutar care va să zică, mai dihai decît adurmeacă ogarul urma iepurelui. Ș'apoi așa, tot el firește a fost care a dat și de urma comoarei de știau oamenii din bătrîni de mult că trebuia să fie undeva la margine de codru, sub poale de munte, pe mal de apă curgătoare...

— Comoară! Mi-am închipuit eu numai decît; voi țărani nu știți să povestiți două, fără să vîrîți și comoare în treabă.

„Olteanul“ deschise ochii mari rotunzi, apoi zâmbi sfios și dete din umeri:

— De, conașule, — dacă așa a fost, eu ce să fac? Să spun altfel?

— Nu nu; spune așa cum știi.

— „Apoi eu nu prea știu bine cum au fost toate, — numai atîta am auzit pe oameni spunînd, că tâlharul de Buzdughlă — așa-i zicea unchi-meu, — a pus mîna pe ochii dracului... Și cum să nu dai în bănuială de așa ceva, că numai ce să-l vezi cum începuse a căra de prin târguri și de prin oraș la casă fel de fel de câte alea toate, — și mai ales la vite, de avea acuma cirezi întregi, și turme și herghelie în lege... Ș'apoi să vedeți, adusesese și un butoiăș de țuică, de era tot din banii ăia blestemații.

„Că eu eram așa un băetan de v'ro cinspce-șaispece, și nu prea eram bun de altă treabă, da' mă trimetea unchiu-meu să păzesc vitele; le păziam eu, nu le păziam, numai cît rămăsesem cu gândul la butoiășul din pivniță. Măi! — gândiam, — da' cine știe ce bună-tate o fi acolo, de-l păzia unchiu așa, și zicea că nu se atinge pînă nu s'o învechi mai bine, să te mbete și numai de miros... Ș'asa, mă furizez eu odată și meșteresc acolo c'un burghiu, că aminteri nu eram prost... Gust dintr'o ulcică ce adusesem... Mirosia a prună coaptă, și cum îi trăgeai o ulcică te ameția... Astup găuricea cu ceară, — da' deacuma îi găsiseam merchezul...

„Ș'asa toată vara; cum dădeam eu cu socoteala, țuști la pivniță, — și pe urmă mă 'nfundam eu pe unde știam prin pădure și dormiam cu ceasurile, pînă pe 'nnoptate.

„Cu unchi-meu nu prea dădeam ochi; el ale lui, eu ale mele. Numai cît nu le mergea de loc bine vitelor, nici oilor, nici cailor, —

vezi dumneata, unde erau toate cumpărate din banii blestemați, legați cu afurisenie...

„Așa, ziceau oamenii toți din Plescăuți, și unchi-meu Buzdughină pornise să cadă la grele gânduri. Când începu să-i piară din vite, s'a tot înorat așa, pe zi ce trecea... Il vedeam mai mult de departe, cum se tot înegria la față, tot mai pământiu dintr'o zi într'alta... Il muncia, vezi, duhul, cel rău...

„Apoi odată, s'a coborât în pivniță și a dat să ciocănească în butoiășul de țuică... Gol! S'a uitat prinprejur... nici o picătură. Nisipul pe jos uscat tot, cum îl presăraseră dintru'nceput. — Așa spun oamenii, că trei zile s'a tot crucit cum dracu, și ce blestem îl urmărește... Vitele i le rătăcește, i le îmbrânțește în prăpăstii, ori le dă pe mâna lotrilor, — și iată și țuica din boloboc i-a svântat-o cu suflarea de pară aia drăcească, cum au dracii...

„Trei zile s'a tot crucit, — ș'a patra zi și-a pus și el mâinile cruce pe piept, — și dus a fost, pe lumea ailaltă...

„Iar eu de-atunci am rămas cu mețeahna asta; — căci am băut din țuica cea cumpărată din banii blestemați, — și nu mă mai pot desbăra, câte zile oi avea eu, că a fost cu afurisenie.

„Vezi asta e. Ce să mă fac conașule, dacă e așa?“ — încheie tânguios olteanul.

* * *

Marița e iarăș mulțumită. Tâmplăreasa și-a reluat argatul; — și îl mai înjură, îl mai bruftuiește, — dar ce să facă și ea? Dacă e din blestem.... Cel puțin are slugă ieftină.

ION GORUN

Vinovații...

Presă noastră democratică și independentă dela București — și cine nu știe ce se ascunde în dosul acestei oneste firme? — se arată foarte îngrijorată de întâmplările zilelor din urmă. Căci agitațiile nu mai conținesc și turburările se țin lanț. O conferință financiară a dlui Aristide Blank a fost împiedecată printr'o manifestație ostilă; câteva ferestre dela *Adevărul* au sărit în țandări, ca preludiul unor viitoare demonstrații ceva mai serioase; și, ceea ce e mai grav decât toate, Curtea cu jurași din Ilfov și-a permis să achite în unanimitate pe cei șase studenți acuzați de atățare la război civil.

Orice ziar cinstit ar fi văzut în această sentință elocventă, aruncată din camera de deliberare ca o mărturisire de solidaritate, dovada lămurită a spiritului care animă opinia publică dela noi. Gazetele din strada Sărindar, cari trăesc, ce coincidentă! tocmai din gâdilarea cotidiană a acestei opinii publice, sunt cu totul de altă convingere. Ele nu se sfișc să critice cu asprime prea indulgentul verdict al justiției, și, revizuiind în fața ghișeurilor sale un proces încheiat în mijlocul deplinei satisfacții a societății românești, trag la răspundere conștiința unei țări întregi.

Contemplând cu tristețe profundă cioburile geamurilor stricate dela prăvălia lor de informații, d-nii Blumenfeld, Honigman și Brauer, geloșii paznici ai reputației noastre dincolo de hotare, ne țipă în urechi din toate baerile patriotismului lor, că ne sălbătăcim. E iarăș o rușine națională și un scandal european. Mișcarea de apărare în fața valului de străinism care ne copleșește, și gestul de revoltă împotriva atător musafiri nepoftiți cari vor să ne stăpânească, sunt acțiuni primejdioase și dizolvante; ele paralizează opera de prefacere, surpă prestigiul României în străinătate, agravează problema minorităților, și, pupază peste colac! periclitează stăpânirea românească asupra Basarabiei... Cum? veți întreba; pentrucă un bancher a fost deranjat în expunerea sa despre necesitatea înființării unei noi bănci de emisiune, pentrucă au pătruns câteva pietre până'n călimara din care cugetă dl. Brăniș-

teanu, și pentru că șase tineri „complotiști” au răsit, revinovați, problema fruntariilor noastre va fi din nou deschisă în așezarea Europei? Desigur că da, răspunde dl Iacob Rozenthal din lăptosă vilegiatură de pe coasta de Azur: — „Când regimul bolșevic se pregătește să conteste integritatea teritoriului național românesc (la care toți imigranții din Galizia țin ca la ochii din cap) când el caută să ne conteste dreptul nostru sfânt asupra Basarabiei, între altele cu argumentul că democrația sinceră și dreaptă nu are rădăcini în țara noastră, nu e momentul agitațiilor și dezbinărilor lăuntrice...” Pricipeți cum devine cazul. Dacă democrația ar fi în România sinceră, dacă nu s'ar face atâtea agitațiuni, dacă n'ar fi atâtea desbinări, Rusia nu s'ar mai pregăti să ne conteste dreptul nostru sfânt asupra Basarabiei, ci ne-ar zice frumușel, cam așa: — „Ce democrație sinceră și dreaptă e în România; în ce siguranță deplină sunt vitrinele *Adevărului*, cu ce religiozitate ascultă lumea pe d. Aristide Blank!.. Cum am putea, în asemenea condiții să vă contestăm dreptul nostru sfânt asupra Basarabiei?”

Dar, din nenorocire, lucrurile nu se petrec așa. Fierbe ceva în România de astăzi, prin sălile de studiu nu e liniște, sufletul mulțimei se frământă și, oribil semn de întunecime, societatea refuză să pedepsească pe turburători.

E un fenomen colectiv, peste care nu se poate trece ușor. Iată pentru ce presa democrată și independentă din București caută pe vinovați.

Printro fericită întâmplare, ei au fost găsiți. Nu degeaba e plină Lipscănia gazetărească de reporteri iscusii. Cine sunt vinovați? Noi toți. Și dumnealui de aici, și dumneata din colțul dumitale, și alții din alte părți: făptuitori, instigatori sau complici, cari încurcă treburile și tulbură apele în acest fericit colț de Canaan, unde s'ar trăi, altminteri, atât de bine... Cetiți în *Adevărul* și în *Lupta* lista întocmită gata a celor culpabili și vă veți face cruce.

E vinovat mai întâi guvernul, care n'a luat măsuri suficiente împotriva studenților, adică n'a trimis destui dintre ei la Jilava, să-i țină de urât tovarășului Marcel Pauker. Sunt vinovați, apoi toți acei bărbați politici, din toate partidele, cari duc tinerimea pe căi primejdioase arătându-i că simt motivele îndreptățite ale fierberii din sânul ei. Sunt vinovate deasemenea toate instituțiile de cultură, inclusiv o bună parte din presă, care n'au făcut destul pentru întoarcerea celor rătăciți pe calea cea dreaptă și cuminte a răbdării și a umilinții. Sunt vinovați, în sfârșit, toți oamenii de inimă din țara aceasta, care au refuzat să înfierițe cu pecetea dezonoarei zbuciumul desbrăcat de orice egoism și răsărit din grija pentru viitorul patriei, al actualei generații de odrasle chinuite ale războiului. Sunt vinovați părinții cari și-au înțeles copiii și sunt vinovați profesorii cari nu și-au putut osândi elevii....

Unul singur stă inocent ca un mielușel, contemplând cu ochi mirați de spaimă această formidabilă descărcare de pasiune. E d. Iacob Rozenthal, simbolul norocos al tuturor tovarășilor săi de credință, nababul mașinilor de cules litere, îndrumătorul nesocotit, sfă-

tuitorul neascultat. Și în jurul său, mișună o ceată nesfârșită de imaculate fecioare ale șantajului și ale misitiei, cetățeni de pripas, îndrăsneți vânători ai norocului, dintre cari nu e unul care să nu se prăpădească de amor pentru binecuvântata lui patrie de împrumut; toți sunt la fel de nevinovați pentru cele ce se întâmplă astăzi. Nu sunt ei aceia cari au exasperat răbdarea românească, nu sunt ei cari schimbă în dinari sunători toleranța unui popor exploatat, nu sunt ei cari își plesnesc înaintea noastră, ca o petardă, cutezătoarea impertinență, cu privirile veșnic ațintite peste hotar, spre protecția lor Europă. Printre ei, nu se găsește niciun nou venit care să ne pustiască pădurile, niciun analfabet care să ne muștruluiască literatura, niciun ex-croc care să exercite funcția de cenzor al moravurilor.

Vinovați sunt numai studenții, vinovați sunt profesorii, vinovați sunt oamenii politici, vinovați sunt intelectualii, vinovați sunt judecătorii.... Toți trebuie să țină la stâlpul supremei infamii, deoarece; iată, oaspeții nedoriți nu-și pot aranja în destulă siguranță rentabilele lor afaceri. Nevinovați sunt în schimb toți aventurierii cari ne judecă dela înălțimea rotativelor pe care călăresc, nevinovați sunt zarafii fără act de naștere ai bogățiilor noastre strămoșești, nevinovați sunt samsarii cari în loc să-și vadă de treburi ne insultă în propria noastră casă, nevinovați sunt gălăgioșii negustori de opinii libere, cari în loc să se dea la oparte politicoși dinaintea unui curent de tinerească mândrie națională, l'au băjocurit, l'au scuipat și l'au încununat cu spini rânjetului lor urăcios.

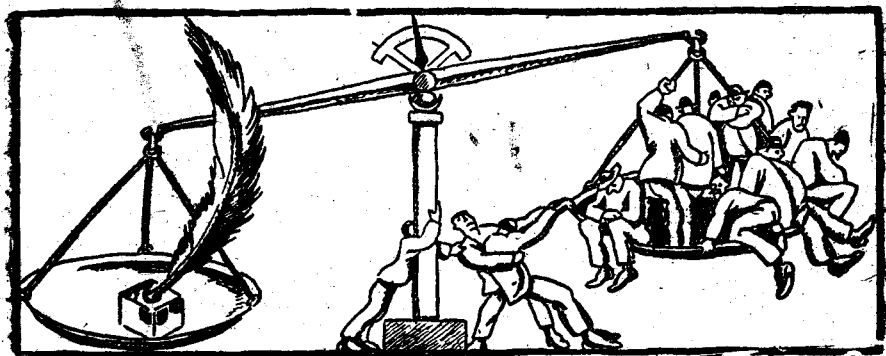
Presa noastră democrată și independentă, pentru a reveni iarăși la ea, a găsit la timp toată indulgența și tot respectul pentru convingerea reprezentată de bomba lui Max Goldstein. Când mașina infernală a acestuia a izbucnit în sala de ședințe a Senatului, secerând atâtea vieți curate, acești înțeleghători prieteni ai curentelor înaintate nu s'au emoționat mult. Era *ideea* care, ținută prea tare sub presiune, explodase! Și s'au găsit mulți, cari ne-au ținut limba următor: — „Pentru ce vă mirați de gestul violent al atentatorului? Ați arestat pe comuniști, ați înfrânt greva generală, ați pus căluș propagandei revoluționare. Trebuia să vă așteptați la această izbucnire a exasperării....”

Aceeaș logică nu se mai potrivește când e vorba de altceva decât de idealul bolșevic. *Ideea* ceastălaltă, *ideea* națională, e retrogradă și învechită, ea n'are dreptul de a exploda, măcar sub forma inofensivă a haiduelii, oricâtă sfidare ar întâmpina în drumul ei și oricâte infamii i-s'ar arunca în obraz!

* * *

Aceasta este părerea bine precizată a d-lui Iacob Rozenthal, patronul *Adevărului* și tot așa zice Albert Honigman, procuristul *Luptei*.
Că vor fi și alții cari gândesc altfel, ce importanță are?..

ALEXANDRU HODOȘ

Veneticul dela Ploești

Dl Ghiță Pop, deputat al partidului național din Solnoc-Dobâca și profesor de limba germană la liceul din Ploești, a avut de suferit zilele trecute un neplăcut incident la Cameră. Fostul nostru aderent dela *Tribuna* din Arad, anunțând o interpelare cu privire la activitatea comisiei interimare din orașul unde s'a stabilit după război, a fost întâmpinat de o viguroasă interjecție a unui alt parlamentar din partea locului. — „Nu permitem unui venetic să se amestece în treburile noastre!” a exclamat energic ploeșteanul indignat, socotind probabil că dl Ghiță Pop ar face bine să se întoarcă înapoi, în Solnoc-Dobâca.

A fost, se înțelege, o furtună de protestări în rândurile amicilor dlui Iuliu Maniu. Vociferări aprinse au venit să se solidarizeze în jurul interpelatorului interpelat. Gazeta dela București a partidului a ridicat mânușa, cu multă emfază și *Patria* dela Cluj s'a cutremurat de groază în fața unei manifestări atât de nedelicate a regionalismului prahovean. Și, pentru că lucrurile nu erau complete numai cu atât, a scris și dl Sever Bocu un articol în *România* arătând că și la alegerea dela Romaniși, de dată recentă, oamenii comitetului de-o sută, severdani, dobroștii și popamanii, tot așa au fost ocărăți de adversari, tot așa au fost întrebați, pentru ce nu-și văd de treburi, acasă?

Înțelegem durerea partidului național în fața acestor categorice trimeteri la urma lui, cari se produc tocmai acum când dl Al. Vaida a ajuns să creadă că nu mai are mult până să ajungă idolul plugarilor de lângă Corabia. Adversarii noștri sunt în plină descălicare, ei își croiesc planuri minunate de cucerire politică a vechiului Regat, dela Turnu'n Dorohoi, și se plâng amar, în numele unificării sufletești pe care au slujit-o întotdeauna, că se găsesc infami separatiști la Caracal sau la Băicoi, cari îi tratează drept venetici.

Au dreptate să se simtă jicniți. Vorba e și grea și nemeritată. Nici-un român nu poate fi socotit drept venetic în propria lui țară, fără ca un fior de revoltă să nu-l cuprindă și fără ca sângele să nu-i năvălească în obraz. Ploșteanul dela Cameră a fost, prin urmare, rău inspirat. Știm că există un patriotism local, foarte dezvoltat, în urbea care s'a proclamat cândva Republică, și unde pulsează o încercată tradiție a libertății. Nimic nu îndreptățește însă insulta aruncată unui ardelean, venit să învețe conjugarea verbelor neregulate pe copiii simpaticilor „geanabeți“, când vânturători de țară se așează, fără să fie supărați de nimeni, în mănoasa metropolă a petrolului românesc, cu intenții mult mai puțin nevinovate decât acele ale dlui Ghiță Pop...

* * *

Ne gândim însă foarte serios, și ne tot întrebăm dela începutul acestor constatări dacă, la rândul său, partidul național era îndreptățit să se indigneze de vorba aruncată într'un moment de supărare de un glas anonim al majorității liberale. Cine seamănă vânt, culege de obicei furtună. Partidul național a purtat în Ardeal, cinci ani dearândul, o cruntă propagandă separatistă, și nu s'a ales, după descălecare sa peste Carpați, decât cu câteva apostrofe izolate. După lozincile predicat până acum, se puteau aștepta chiar la demonstrații mai violente.

Iată deci un prilej pentru neobosiții mîncători de „regățeni“ să mediteze cu tot dinadinsul asupra concepției pe care au vînturat-o pînă acum pe la toate colțurile bîrlogului lor.

Foștii patroni ai Consiliului dirigent s'au silit cât au putut să ridice puternice ziduri chinezești de-alungul vechilor frontiere. Și chiar astăzi, când dl Csicso Pop prezidează întrunirile din curtea hotelului „Dacia“ din Capitală și când popa Man, se ivește dinaintea cetățenilor din cartierul Popa-Nan, tot se mai găsesc glasuri cari socotesc pe dl Octavian Goga drept un trădător al intereselor Ardealului, pentru că „a stricat“ ceea ce se chema „solidaritatea“ acestei provincii. Și veneticul dela Ploești se află printre aceștia. Și el socotește că e foarte firesc să cenzureze administrația comunală din capitala districtului Prahova, se supără când i se contestă acest elementar drept cetățenesc, dar e de părere că Ardealul nu trebuie desfăcut în mai multe tabere, că partidele din vechiul Regat n'au ce căuta dincoace de Carpați și că ocrotirea dlui Iuliu Mauiu ține loc de orice altă diferențiere de opinii pe teritoriul acestui colț de țară.

Răsfoiți colecțiile ziarelor partidului național, revizuiți vocabularul special întocmit în redacția *Patriei* și a *Gazetei Transilvaniei*, recitiți discursurile fruntașilor din Dicio-Sân-Mărtin și interview-urile bărbaților de stat dela Olpret, și contemplați bogata însemnătate de ură risipită în sufletele unei provincii întregi. Dela fericita formulă, „Ardealul pentru Ardeleni“ a impulsivului domn Vaida, care amenința pe „regățenii“ stabiliți în Ardeal (cași d. Ghiță Pop la Ploești) că-i va așeza în vagoane când va veni la guvern și-i va asvârli peste Predeal, — pînă

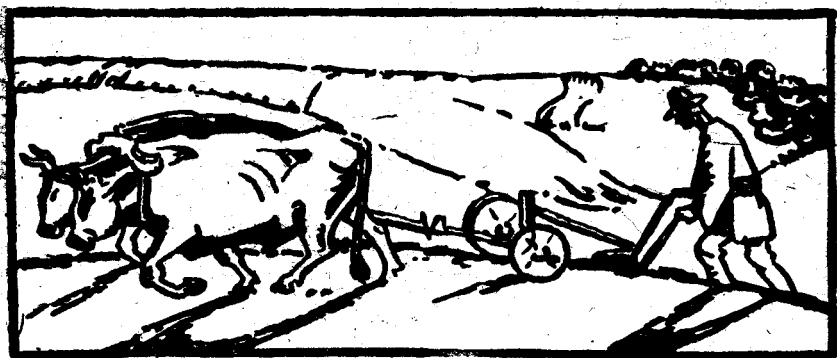
la ieşirile intempestive ale zeilor de-a doua mână, cari tunau şi fulgerau împotriva „ţiganilor“, „grecoteilor“, şi „ciocilor“ de dincolo de Carpaţi, niciun prilej n'a fost lăsat să treacă, fără ca descălecătorii de acum să nu-şi arate dorinţa tăfnoasă de a nu fi turburaţi de nimeni în trebşoarele lor locale. Venetici erau toţi românii cari veneau în Ardeal, din alte părţi, şi trădători de ţară toţi acei cari mărturiseau că în faţa granişelor căzute, circulaşia energiilor naşionale nu mai poate fi stăvilită prin îngustul egoism al ambişionilor locale, şi că formaşionile politice, urmând aceeaş cale, nu pot fi comprimate pe regiuni, când aspectul sufletesc al României se prezintă într'o admirabilă unitate.

* * *

Aşa se explica pentruce campania partidului naşional, la noi acasă, n'a reuşit, şi pentruce reacşiunea în vechiul Regat faşă de veninul unor veleităşi provinciale n'a luat proporşile unei stări de spirit generale. A fost destulă maturitate de gândire şi destulă simşire românească de cele două părşi ale Carpaşilor. Noi, ne sunt martore paginile acestei reviste, nu ne-am îndoit nici de una nici de cealaltă.

Cazul „veneticului“ dela Ploeşti ar trebui să dea puşin de gândit adversarilor noştri, călători după succese electorale. E un duş rece, care ar putea să-i desmeticească.

MOISE NICOARĂ

Scrisori din Budapesta

— Societățile de propagandă maghiară —

Ungaria, care până acum a jertfit sume enorme pentru propagandă în țară și în străinătate, pare că intenționează a lua în această direcție o cale mai în conformitate cu realitatea. Aceasta se datorește, probabil, călătoriilor în străinătate ale contelui Bethlen, care, bun observator, și-a dat seama de rezultatul negativ pe care-l poate avea o excesivă campanie pătimașe împotriva statelor vecine și deci împotriva situației create Ungariei prin tratatele de pace. —

Cu toate acestea, nimeni nu renunță la niciuna din aspirațiile numeroaselor formațiuni iredentiste ungare, cari vor avea și de aci înainte lozincă: „refacerea Ungariei celei mari prin orice mijloace“. Cel mult se vor schimba procedeele de luptă.

Alimentate de donațiile făcute de particulari și de subvențiile guvernului, fondurile de propagandă sunt inepuizabile și niciun sacrificiu nu este prea mare pentru a se câștiga o voce autorizată din străinătate. Se cunosc îndestul numele atâtor personalități de seamă din diverse ramuri ale activității intelectuale străine, cari au îmbrățișat cauza maghiară, fără să cunoască starea de fapt din Ungaria, din țările vecine și raporturile dintre ele în decursul timpurilor.

Materialul de propagandă este furnizat de diversele formațiuni patriotice, unele recunoscute și lucrând la lumina zilei, având bun înțeles un titlu care să-i legitimeze existența: cultural, sportiv, confesional, altele clandestine, destul de numeroase, și, firește, cele mai șoviniste.

Admirabil organizate și menținând cu îndârjire starea de spirit pentru o acțiune de refacere și revanșă, societățile acestea formează o

rețea ale cărei fire au pătruns în toate straturile populației ungare, atât din țară cât și din fostele provincii ale Coroanei ungare.

* * *

Küllügyi Társaság, sau: Societatea pentru afacerile streine, care a fost creată cu menirea a face o apropiere intelectuală cu streinătatea și a lămuri opinia publică din Ungaria asupra faptelor cari sunt la ordinea zilei dincolo de hotare, are ca scop numai propaganda.

Formată din tot ce are mai select intelectualitatea maghiară, din sânul ei se trimit delegați în streinătate în diverse misiuni și la diferite conferințe. Prin această societate s'au recrutat cei mai dârzi filo-maghiari din streinătate. Ea organizează manifestații naționale culturale la Budapesta și invită personalități streine în Ungaria în acest scop, sau pentru a vizita această țară. Tot ea, bun înțeles, este însărcinată a orândui recepțiile la venirea oaspeților, excursiile și a da informațiunile de tot soiul asupra stărilor actuale și din trecut.

Președintele acestei societăți este contele Albert Apponyi. Acesta deși nu face parte din nicio formațiune politică și este în opoziție față de actualul guvern, dă concursul său în chestiunile de politică externă și utilizează întinsele sale relații din streinătate, punând în serviciul cauzei realul și vigurosul său talent oratoric, cu atât mai eficace prin cunoașterea la perfecție a limbilor apusene. Cu toată vârsta sa înaintată, aproape 80 de ani, el nu-și cruță nicio oboseală. A fost în diverse misiuni în streinătate, iar anul trecut a făcut un turneu în centrele principale din America, unde a ținut un ciclu de 33 de conferințe. Lloyd George, care se afla în acelaș timp în Statele-Unite, întâlnind pe contele Apponyi la o conferință a sa, l-a prezentat asistenței ca pe „cel mai de seamă om politic din Europa centrală”.

Printre cei mai activi membrii din Societății pentru afacerile streine sunt: baronul Wlassics, Peiker, Ludwig, Pekar. Aceștia depun o foarte intensă activitate în societățile și uniunile ce s'au format pe lângă Liga Națiunilor cu scopul de a informa și a face propuneri privitoare la diversele probleme ce vin în discuție. Wlassics are ca specialitate chestiunile de drept, dedicându-și activitatea tutulor spețelor ce derivă din interpretarea tratatelor de pace. El este președintele secției contenciosului de la Curtea de Casație și a fost ministru de Culte. Peikert, secretar, se ocupă aproape exclusiv cu partea administrativă. A fost ades delegat în streinătate. Ludwig face parte din partidul contelui Zichy-János, partidul național-creștin, colaborează la ziarul *Magyarország*, a fost în cariera consulară și se ocupă cu chestiunile diplomatice. Gusztav Grätz, fost ministru de Externe, e foarte fecund publicist. Se ocupă cu chestiunile financiare și de politică internațională. Pekar, scriitor mediocru, președinte al societății Petőfi (*Petőfi Társaság*). A fost delegat ungar, cu titlul de ministru, pe lângă înaltele comisariate ale marilor Puteri, după prăbușirea comunismului. Slovac de origine, face cea mai dârză propagandă. El a ținut o con-

ferință la Sorbona, anul trecut, asupra lui Petőfi și, împreună cu Jean Bonnefon, a organizat festivalurile Petőfi în diverse centre mari din Franța.

Ca organ de publicitate, societatea are revista *Külügyi Szemle*: Revista pentru afaceri străine, care are și articole în limbi străine. Tot membri săi inspiră însă dese articole în *Revue de Hongrie* și *Kelet Népe*: Neamurile orientale.

* * *

Nemzeti Szövetség: Uniunea solidarității naționale, sub președenția baronului Perényi, s'a format din fostele ligi iredentiste și selecționarea membrilor cari o compun este mult mai puțin riguroasă de cât la precedentă. Are emisari în toate țările succesoare. E despărțită în mai multe secțiuni: socială, sportivă, culturală și pentru chestiunile externe. Se consideră ca o organizare auxiliară a Statului, având menirea să aducă la îndeplinire ceea ce organelor oficiale le este greu a îndeplini pe față. Ea tinde în aparență să țină veșnic trează conștiința națională și să îndepluiască armonia socială, dar scopul principal, nemărturisit, este de a cultiva strânse legături cu fostele provincii ungare. *Nemzeti Szövetség* imprimă și răspândește un imens număr de broșuri de propagandă, în ungurește și în toate limbile europene.

Secretarul uniunii este Kristics Sándor, croat renegaț, foarte dârz propagandist. Pe lângă seriile de publicațiuni, apărute foarte des, societatea publică: *The Ungarian Nation* și *Les pays du Danube*, reviste foarte răspândite în streinătate.

Un alt focar de propagandă este *Báthory Szövetség*, care are un institut de editură, unde se tipăresc publicații de propagandă iredentistă. Printre cei mai activi membri ai acestei societăți sunt: Jancsó Benedek, care a scris mult asupra situației minorității ungare din România și a publicat studii cu caracter social și istoric despre „necesitatea integrității Ungariei vechi”. Apoi faimosul autor al *Plimbărilor prin București*, Gagy Jenő, ireductibilul dușman și defăimător al neamului nostru, cunoscând limba și literatura română, fost șef al unei secții din poliția secretă din România în timpul ocupației vrășmașe, gazetar și funcționar în ministerul de Externe ungăr, unde are conducerea secției române; Küllő Ignacz, care poartă și acum titlul de subprefect de Târgu-Mureș. La această societate funcționează un birou special pentru facerea actelor de protestare contra „confiscării” bunurilor optanților din țările succesoare. Toate formalitățile și traducerea actelor se fac gratuit.

* * *

Magyar Ébredők Egyesülete: Uniunea ungarilor cari se deșteaptă. Asupra celebrei societăți nu este nevoie a insista. Sunt îndestul de cunoscute, atât tendințele cât și manifestele sale. Organ terorist de execuție, nu numai tolerat, dar chiar susținut de guvern, încurajat de impunitatea

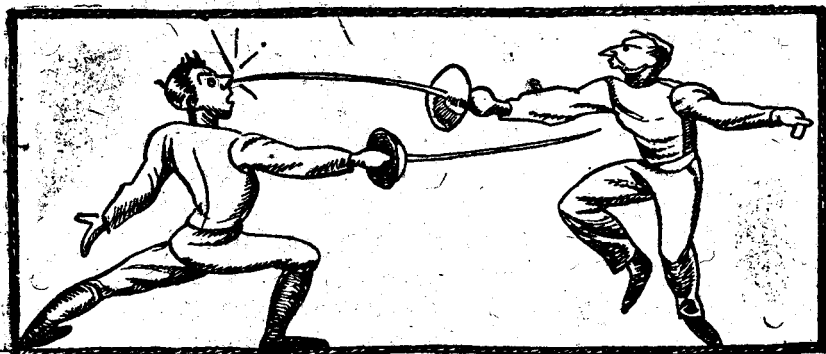
asigurată membrilor săi, ale căror excese au găsit o clemență apreciere în fața justiției ungare, „ebredeii” s-au dat în interiorul țării la acte de violență neobișnuită în contra elementelor nemaghiare. Ei tindeau a porni chiar o acțiune armată contra țărilor vecine, vizând un atac contra României și Cehoslovachiei. Această societate întreține legături cu formațiunile naționaliste din streinătate, mai cu seamă cu cele create după război în Germania. Foarte mult întinsă în Ungaria, are ramificații în toate straturile societății. Prin schimbarea de nume, intitulându-se: *Tabăra fascistă ungară* a căutat o apropiere cu naționaliștii italieni, dar nu s-a ajuns la rezultatul nădăjduit. Prin ajutorul Bavariei, după un plan bine stabilit, ebredelii au căutat a pune la cale un „putsch” tinzând a pune în fața unei coaliții militare țările succesoare, contându-se și pe un eventual ajutor din partea Rusiei. Ultima tentativă a fost făcută de Ullain Ferencz, originar din Baia de Criș, care organizase un transport regulat de bande și armament din Germania. Guvernul ungar, prevenit că streinătatea ar interveni în chip energic față de o asemenea mișcare, care și altfel nu mai putea fi prea eficace, planurile fiind divulgate, a fost nevoit a interveni și Ullain a fost dat în judecată și condamnat la șase săptămâni închisoare.

Emanând din fondul sufletesc specific ungar, această formațiune este exteriorizarea însușirilor celor mai caracteristice ale rasei ungare: impulsivitatea și romantismul. Nu este exagerată afirmarea că tendințele ebrediste reprezintă ceea ce este permanent în opinia publică ungară, care însă tocmai datorită impulsivității sale, este susceptibilă de neașteptate revirimente. Pentru moment însă, cu toate protestările oficiale și oficioase, opinia publică ungară este sub imperiul teoriilor ebrediste.

Sunt de notorietate publică legăturile strânse dintre guvernorul Horthy și șefii acestei organizații. De altfel mai toți fruntașii politici au avut destul de strânse raporturi cu ebredelii. Singurii socialiștii au protestat în Adunarea Națională, fără efect însă, contra atrocităților comise de teroriștii acestei formațiuni.

Budapesta, Aprilie 1924.

M. RUCĂREANU

GAZETA RIMATĂ

Ziua păcălelilor

În ziua 1 Aprilie, fiecare cetățean român are dreptul să păcălească pe aproapele său.

Vechi obicei al pământului

*Adesea viața noastră, — minciună și spoeală, —
În mersul ei devine o farsă de rău gust;
Când nu te-aștepti îți trage o nouă păcăleală,
În acru vin se schimbă și cel mai dulce, must.
La orice cotitură pândește o capcană,
(S'ar zice că Destinul s'a apucat de sport)
Când crezi că ții norocul, în fine, de pulpană,
Apare ghinionul, rânjind cu dinți de mort.*

*Dar, dacă în deobște e gluma cam funebră,
E veselă și bună măcar o zi pe an.
Te-am salutat în treacăt, și noi, o! zi celebră
Ce-pui magiun în ghiată-și cretă'n pandișpan.
Cunoști demult a noastră sglobie țărișoară,
(Cum? Meșterul Păcală nu e printre strămoși?) —
Dar, vezi, zadarnic astăzi te-ai abătut, ușoară,
Căci ai găsit pe-acea tot oameni serioși.*

*Tu ai aflat, în taină, că prietenul Ghiulucă
Cu domnu-Argetoianu frățește s'au pupat,
Și că, văzând cărarea pe care o apucă,
În fine, comitetul de-o sută s'a fixat...*

*Svârlindu-și pălăria se bucură norodul
Că Vaida nu-și mai vinde blazonul pentr'un franc,
Și-a terminat în tine robia, Voevodul,
Căci a scăpat de Renner, de Szanna și de Blank...*

*Chiar doctorul Dobrescu, găsindu-și ordonanța,
Nu mai tânjește singur pe umedul parchet,
Iar popa Man, cu fesul, e hoga la Constanța
Și-și chiamă credincioșii de sus din minaret.
Găsiși că'n România e bine în tot locu',
Că Csicsó și cu Goldiș sunt tineri eminenți...
Că faini articlii scrie la foaie Sever Bocu,
Și Măniu n'are decât nepoți inteligenți..*

*Dar ce păcat că totul ținu numai o zi
Și că aceste vorbe sunt toate nerozii...*

MICHIDUȚĂ PĂCĂLICI

INSEMNĂRI

Procesul studenților. Curtea cu jurați din București a adus un verdict de achitare în favoarea celor șase studenți, acuzați de „complot împotriva populației evreiești“. Sentința, dată în unanimitate, a fost salutăată cu o satisfacție publică pe care n'avem nici un motiv să n'o înregistrăm aci.

Nu vom comenta mai mult, deocamdată, debaterile și epilogul interesantului proces. Vom constata însă, fără greutate, că el n'a avut numai o parte juridică, ba aceasta a dispărut aproape cu totul în fața laturei celeilalte, cetățenești. Judecând așa cum au judecat, jurații din București s'au făcut ecoul conștiinței unanime care frământă astăzi lumea dela noi. Potrivindu-se între totul cu spiritul public de astăzi, fiind un hotărât ecou al acestuia, răspunsul lor negativ însemnează o dovadă de solidaritate a societății românești cu o mișcare de mândrie națională, care, cu toate aspectele sale violente, e o reacțiune colectivă în fața unui pericol real.

Înregistrăm prin urmare, fără uimire, verdictul Curții cu jurați din Capitală și desprindem din înțelesul lui această onorabilă manifestare de simpatie pentru un desinteresat sbucium tinăresc.

Politica externă la „Dacia“. Adu-nându-și din toată țara cei trei sute de partizani, biete rămășițe ale takismului de odinioară astăzi fără plasament politic, și tocmind cu ziua o mie de țărani din județul Ilfov de pe moșiile d-lor Mironescu-Bragadiru și Grigore N. Filipescu, partidul național a reușit să țină și singur o întrunire în București, la sala „Dacia“. Dl Iuliu Maniu a vrut să dovedească astfel partidelor cu care pertractează de cinci ani, că părintele Man fiind tot atât de popular în Tîrchilești ca și la Gherla, comitetul de-o sută dela Cluj poate să ia ori când, fără ajutorul nimănu, frânele guvernului în priceputele sale mâini; și, dacă mai propune ici-colo câte-o colaborare, o face mai mult din

mărinimie. Prin urmare, fostul președinte al Consiliului Dirigent a adresat o energică somație dlui Ion I. C. Brătianu în cunoștința termenilor: „Scoală tu, să m'așez eu!” și a trimis dela înălțimea tribunei un foarte platonice salut sentimental dlui N. Iorga.

Partea culminantă a exhibiției dela *Dacia* n'a mai fost însă, ca de obicei, expozeul șefului. Recordul l'a ținut de data aceasta d. Alexandru Vaida. Strălucitul diplomat dela fabrica de piele „Renner” a făcut asistenței însușite o senzațională destăinuire de politică externă. A declarat anume, fostul prim-ministru al României, că dacă mai stătea *el* (măcar până acum) în fruntea guvernului și dacă era lăsat să trateze *el* cu bolșevicii, aceștia ar fi recunoscut demult stăpânirea românească asupra Basarabiei.

Păcat că d-l Vaida a scăpat din vedere să ne spună și nouă cu ce mijloace ar fi realizat acest miracol, ca numai de dragul dumnisale, Rusia să renunțe la un punct de vedere pe care-l repetă cu atâta încăpățănare, la fiecare ocazie. Păcat... Pentru că, în lipsă de orice dovadă despre cece ar fi fost să se întâmple dacă nu s'ar fi întâmplat ceea ce s'a întâmplat, grozav suntem îndemnați să credem că genialul cancelar din consiliul de administrație al băncii „Blank” a vrut să-și îmbete partizanii cu apă rece.

O minune pe care nu o credem totuș posibilă, când e vorba de foștii agenți ai regretatului Iancu Brătescu...

Venizelos în exil. Istoria se repetă?... Intr'un anume înțeles, desigur. În orice caz, sufletul popoarelor nu se schimbă. Patimi, slăbiciuni, virtuți și obiceiuri se regăsesc aceleaș, pe o bucată de pământ, după veacuri.

Grecia a rămas țara nerecunoștinței. Nici acum douăzeci și cinci de ani nu se petreceau altfel lucrurile la Atena. A-

tăți arhonți și strategii au cunoscut pe rând favoarea și disgrația acestui popor înflăcărat și schimbător ca mersul vânturilor.

În zilele noastre, acelaș ostracism cade asupra lui Venizelos. Guvernul republican l'a lăsat să înțeleagă destul de lămurit că prezența sa în Grecia nu mai e de dorit și Venizelos pleacă în exil. El s'a bucurat ani de-arândul de o autoritate nemărginită în țara sa. Modestul avocat din Creta a fost intitulat de-atâteaori salvatorul patriei și de-atâteaori a fost chemat s'o scape din grele impasuri. Toate s'au uitat în câteva săptămâni. Omul care a adus atâtea servicii Greciei e socotit astăzi drept o primejdie și e isgonit în lum: purtând pretutindeni osânda de a nu fi fost până la urmă pe placul concetățenilor săi.

În surghiunul său, Venizelos se va gândi desigur la soarta lui Themistocles învingătorul dela Marathon, dela Salamina, dela Platea, care, după o lungă epocă de glorie, și-a găsit sfârșitul pe pământ străin, la curtea regelui Persiei. Marele Cretan va avea un singur avantaj asupra ilustrului său predecesor, el nu va fi silit să se refugieze la dușmanii patriei, ci la prietenii săi. Franța e gata să-l adăpostească cu cinste.

Soarta lui nu e totuș mai puțin tristă și atenienii nu sunt mai puțin ingrați.

„Asociația” tânjește. Suntem profund măhniiți când constatăm că n'am fost profeți mincinoși. Am fi vrut să n'avem dreptate. Dar felul în care se înfățișează conducerea „Asociației” dela Sibiu ne lasă să întrezărim o situație dintre cele mai jalnice. Venerabilul așezământ merge spre anihilizare și puțina viață care mai pulsează pela periferii nu se datorește imboldului de energie dela centru ci numai inițiativelor locale. Di

Vasile Goldiș, noul președinte, care a fost ales cu condiția de a se stabili la Sibiu, nu și-a ținut făgăduiala. Fostul secretar-general, d-l Ion Georgescu, a demisionat de o jumătate de an, și, cu toate concursurile publicate, nu i s'a găsit încă un înlocuitor. Iar vicepreședintele, d-l Octavian Rusu, o persoană foarte cum se cade, e literalmente copleșit de dosare, de concluzii și de procese verbale.

Un distins profesor universitar din Cluj ni se plânge deunăzi că nici corespondența epistolară nu mai merge în mod normal cu „Asociația” dela Sibiu. Cum o să meargă altfel activitatea culturală? Iată, avem înaintea noastră o oglindă elocventă a situației. Am primit la redacție, zilele acestea, celdintâi număr din anul acesta al *Transilvaniei*. Un exemplar subțirel, scos la începutul lunii Aprilie, înfațișează datoria de a apărea a revistei pe lunile Ianuarie și Februarie. În afară de un scurt cuvânt introductiv al d-lui Vasile Goldiș, al cărui optimism contrastează atât de brutal cu jalnicul cuprins al publicației, și în afară de o interesantă novelă a d-lui Horia Petra-Petrescu, nimic nu pare că mai îndreptățește apariția în asemenea condiții a unei reviste, în care ar trebui să se oglindească toată viața literară și artistică a Ardealului contemporan.

„Asociația” tânjește... Cine va reuși s'o scoată din letargie, și, mai ales, cum?

Monografia pictorului Lukian. În editura „Culturei Naționale” s'a tipărit cartea d-lui Virgil Cioflec despre pictorul Lukian. Sunt pagiri minunate scrise cu înțelegerea deplină a tuturor tainelor de atelier și cu o înduioșătoare dragoste pentru existența chimică și resemnată a celui mai prodigios poet al culorilor dintre pictorii

noștri de după Grigorescu. D-l Virgil Cioflec, o veche cunoștință a publicului românesc în ceea ce privește critica de artă a fost unul dintre cei dintâi cari au prețuit opera lui Lukian, a urmărit cu un ochi pătrunzător întreaga ei desfășurare și a analizat cu incomparabilă delicatețe profundele însușiri sentimentale pe care le des-tăinuște.

În acest fel, d-l Virgil Cioflec ne-a făcut un îndoit serviciu. Ne-a dat cea mai competentă tălmăcire a lirismului plastic pe care-l reprezintă Lukian și a dat la iveală în acelaș timp o unică grupare de reproduceri pictorului, răspândite în diferite colecții particulare. Pentru prima parte, d-l Virgil Cioflec n'a avut nevoie de colaborarea nimănui. În ceea ce privește execuția tipografică a tablourilor, atelierelor „Culturei Naționale” i-au stat în ajutor cu toată modernia lor instalațiune. Volumul se înfațișează elegant, cu o confortabilă copertă vătuită, estetic etichetată, și cu textul impecabil imprimat. Clișeele sunt, poate, ceva prea încărcate de cerneală, ceea ce le dă un aspect cam greoi.

Așa cum a fost dăruit publicului, *Lukianul* d-lui Virgil Cioflec poate fi socotit însă ca un adevărat eveniment și-și are locul pe masa oricărui iubitor de frumos.

Istorie rusească. Pledoaria guvernului Sovietelor rusești împotriva stăpânirii noastre asupra Basarabiei nu se deosebește întru nimic de aceea pe care ar fi ținut-o orice reprezentant al Rusiei țariste. Aceeaș fățărnicie în desfășurarea argumentelor și aceleaș mijloace ridicole în susținerea unei teze imposibile. Nici unul din drepturile României nu sunt recunoscute. Pentru comisarul poporului dela Moscova n'au valoare nici hotărârea de unire a Statului Țării, nici recunoașterea pa-la-

mentelor aliate, nici covârșitoarea majoritate a populației românești din această provincie. Rămăsese totuși o latură a problemei, pe care credeam că nici o diplomație din lume n-o poate răstălmăci. Basarabia, care a fost de-alungul veacurilor trup din trupul Moldovei, și pe pământul căreia stau însemnate ca pe un răboj atâtea izbânzii ale voievozilor români, n'a stat sub jugul moscovit decât o sută de ani. Smulșă în 1812 prin violență, ea s'a realipit la sânul patriei-mame în 1918. D. Cicerin, îndrumătorul de astăzi al politicii externe rusești, n'are însă o mentalitate diferită de aceea a sfetnicilor împăratului Alexandru I. El emite teoria, alcătuită special pentru acest caz, că Moldova n'a existat nici odată, că România s'a întemeiat abia la 1866, și că Rusia a anexat Basarabia în 1812, rupând-o din teritoriul... imperiului turcesc.

Să te ferească Dumnezeu de dreptatea muscălească! zice o înțelepciune a noastră din bătrâni. Se vede că pravoslavnicii noștri vecini nu stau mai bine nici cu istoria.

Constelația minciunilor. Ce s'ar întâmpla dacă într-o bună dimineață *Patria* ar lua hotărârea eroică să nu mai publice în coloanele ei decât adevărul? S'ar întâmpla multe. Dl Onisfor Ghibu ar trebui să-și caute alt plasament pentru fondurile adunate prin Basarabia, răposatul Consiliu dirigent s'ar ineca în apele uitării, iar noi am începe să existăm. S'ar supăra numai dl Iurie Nădușeală și ceilalți colaboratori ai Gazetei noastre trimite. Ar fi siliți, sărmanii, să alerge prin meleaguri departate după subiecte, ori să mai cânte și vre-un cântec de dragoste. În orice caz, noi am ști că avem în fața noastră adversari cinstiți, cu cari merită să stăm de vorbă.

Dar *Patria* nu va lua nici odată o

astfel de hotărâre. Instinctul de conservare o va opri dela acest pas, care fatal ar duce-o la pieire. O înțelegem și-o iertăm. Ceeace nu înțelegem însă e inconsecvența. Despre oameni inexistenți ea publică articole de-o coloană, cum e și cel despre „Adunarea gogiștilor la Turda” din numărul său de Mercuria trecută.

Cunoaștem îndeajuns obiceiurile *Patriei* și nu ne mirăm nici de acest articol. Falnicul ei corespondent n'a fost dator să vadă cele opt sute de țărani, cari cu steaguri în frunte au venit la adunare. Nici să audă cuvântările rostite, care au fost un aspru rechizitor al guvernării liberale. S'a auzit numai pe sine, strigând: „Trăiască partidul național”. Groaza ce s'a întâpărit pe fețele țărănilor la auzul acestui strigăt cobitor a rău n'a văzut-o, iar răspunsul poporului: „trăiască dar să se cumintească” — nu l'a auzit. Dacă ar mai fi descris și însuflețirea sinceră a poporului, pentru d-l general Averescu și d-l Octavian Goga, ar fi lunecat însă pe panta adevărului.

Tocmai aici e bubă. *Patria* scrie neadevăruri despre oameni inexistenți. Aceasta e ceva mai mult decât o eroare.

Răsfoind revistele. Al doilea număr al revistei *Cultura* de sub conducerea dlui Sextil Pușcariu se prezintă cu un real spor de colaborări și în superioare condiții redacționale decât numărul prim de pe Ianuarie. O comunicare cu lămurițe directive generale publică dl Gh. Vâlsan despre menirea etnografiei în România. D-l Gh. Oprescu iscălește un priceput articol despre pictorul Michel Bouquet, simpaticul oaspe al nostru din veacul trecut, care a lăsat în urmă o serie de reușite peisagii din Moldova și Muntenia. Reproducerea de pe stam-

pele aflătoare la Cluj, în colecția dăruită de d. Gh. Sion, sunt bine reușite. D-l Luca Moga (d-l Lucian Blaga?) contribuie cu două traduceri din poetul expresionist Egon Hašek iar d-l I. Gociman cu o versiune românească a unei povești de I. Nyirő. La cronici d-l dr. Bologa vorbește despre publicațiile periodice medicale din România, d-l Luca Moga despre mișcarea filosofică, dl Valeriu Pușcariu despre revistele de vulgarizare științifică iar d-șoara Ana Voileanu despre viața muzicală în Cluj.

Colaboratorii germani și maghiari sunt tot atât de numeroși. Reținem contribuțiile d-lor Adolf Schullerus, dr. Gelei Jozsef, dr. A. Buday și Pálffy Márton. Informațiuni bogate și pline de seriozitate se dau și în ceea ce privește viața culturală și artistică a minorităților din România.

Prezentându-se poliglotă *Cultură* în asemenea excelente condițiuni, cu atât mai mult regretăm lipsa unei reviste care să oglindească în chip exclusiv și fidel străduințele culturale românești din Ardeal.

Orașele noastre. — Dl. Emanoil Ungurianu, cărui se știe ce-i datorește publicistica ardeleană, a dat la lumină o interesantă broșură cuprinzând istoricul orașului Timișoara. Utilizând izvoare românești: Bălcescu, Xenopol, Onciu, dar mai ales izvoare străine: Berkeszi, Preyer, Böhm și alții, autorul a schițat întregul trecut al Timișoarei, dela Zambara, locul de așezare al Goșilor, până la metropola de astăzi a Banatului românesc. O poveste agitată, plină de schimbări neîntrerupte, care e povestea mai tuturor cetăților de dincoace de Carpați, cuiburi clădite de oaspeții acestui pământ în mijlocul poporului românesc, isgonit dincoace de zidurile lor. Sunt interesante și datele statistice publicate. Astfel, la prima numărătoare făcută în 1774, dintre cei 300 mii locuitori ai Banatului, 182 mii erau români. Evrei erau 353. Unguri: niciunul... Situația de astăzi a Timișoarei se cunoaște. Nicăeri fluxul și refluxul de populație n'a fost mai instabil, nicăeri nu sunt mai mulți oaspeți, și mai proaspeți, decât aici.

E un prețios învățământ, care poate rări și dintr'o monografie de 35 pagini.

